

становить 16,3 пункти, у той час як відстань до найнижчого регіону у рейтингу – 1,6. Це означає, що є регіони – явні лідери, відрив яких за станом оцінюваних процесів є значним. Очевидно, що такі розрахунки можуть обґрунтувати певні міркування та практичні кроки щодо регіонального розвитку, пріоритетних галузей економіки в регіонах, необхідності вжиття регулятивного впливу на КСВ українських підприємств.

1. Грішнова О. А. *Соціальна відповідальність у трудових відносинах: теорія, практика, регулювання ризиків : монографія / О. А. Грішнова, Г. Ю. Міщук, О. О. Олійник. – Рівне : НУВГП, 2014. – 217 с.*
2. Котлер Ф. *Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства/ Філіп Котлер, Ненсі Лі; пер. З англ. С. Яринич. – К. : Стандарт, 2005.*
3. Bowen R. Howard. *Social Responsibilities of the Businessman / Howard R. Bowen. – University of Iowa Press, 1953.*
4. Carroll A. B. 1979. *A three-dimensional conceptual model of corporate performance / A. B. Carroll // Academy of Management Review. — Vol. 4(4). — P. 497—505.*
5. *Corporate social responsibility [Electronic resource]. – Available from: <http://www.asyousow.org/about-us/theory-of-change/corporate-social-responsibility>.*

Т. М. СТЕПУРА, А. Л. СТЕПУРА

Національний університет "Львівська політехніка"

УКРАЇНО-СЛОВАЦЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА МІГРАЦІЙНА СИСТЕМА: ДО МАРКЕТИНГОВОГО АНАЛІЗУ УМОВ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ

© Степура Т. М., Степура А. Л., 2018

Наукова увага до явищ міграції у сучасному світі пов'язана із виникненням нових структурованих та організованих у просторі-часі потоків мігрантів із багаукладною мотивацією переміщень. Наслідки активних міграцій не завжди просто оцінити і вони будуть у будь-якому випадку переоцінені з погляду майбутніх глобальних змін. Тому закономірним є розвиток наукових пошуків у цьому керунку і зрозумілим видається виникнення відносно нових термінів у міграціології, таких як територіальна міграційна система (ТМС), маркетинг асиметрії міграційних процесів, маркетинг міграційної місткості ТМС тощо.

Тракування ТМС базується на понятті територіальної суспільної системи у межах геосферного підходу суспільної географії, яке включає у себе субпідрядні демографічні, соціальні, господарські, екологічні, політичні та інші сфери [1, с. 22]. На основі основних постулатів синтетичної теорії міграції Дугласа Мессі[2] та принципів мережевої економіки вітчизняними науковцями ТМС трактується як сформований в умовах конкретного середовища регіональний ринок праці, який позначений дією міграційно зумовлених договорів і угод [3]. Разом з тим, вважаємо, що в зв'язку з багатоукладністю мотивації переміщень мігрантів, поняття ТМС вже вийшло за межі ринку праці та охоплює такі сфери життєдіяльності як навчання, створення (об'єднання) сім'ї, народження дітей, пошук вищого рівня соціальної безпеки. ТМС виникають на наднаціональному рівні і включають існування державних кордонів у механізм свого функціонування лише як інституційний чинник. Уже кілька десятиліть формується ТМС у географічних межах Україна – Східна Європа, частиною якої є Словаччина.

Проведений авторами маркетинговий аналіз впливу факторів національного середовища на формування україно-словацької ТМС показує, що тут має місце подібна ситуація, як в сусідніх

держав. Для Словаччини, як і для більшості країн Європи, властиве є скорочення чисельності населення. За оцінками Світового банку у 2015-2020 роках природне скорочення населення становитиме у Словаччині -0,15 осіб на 1000 осіб, а у 2045-50 роках – уже -4,85[4]. Причому прогнозований чистий міграційний приріст не перекриє цього зменшення, оскільки становитиме у відповідних періодах 0,55 та 0,60 на 1000 осіб населення. У таких умовах уряд Словаччини вживає інституційні заходи щодо стимулювання та регулювання міграції. Так, значно лібералізуються умови працевлаштування для працівників з країн, що не входять до Європейського Союзу. У 2018 році було прийнято норму, згідно з якою виробниче навчання працівника-мігранта з третіх країн не потребує офіційного дозволу. Він може бути отриманий згодом при умові працевлаштування, якщо рівень безробіття у повіті менший 5 %, а найняті іноземці володіють дефіцитними професіями. Також прийнятий урядовий документ «Перспектива міграційної політики Словацької Республіки до 2020 року», згідно з яким Словаччина вживає кроків щодо регулювання економічної міграції та стимулює залучення кваліфікованих іноземців та наукових співробітників з культурно подібних країн походження. Цим же документом регламентується створення інформаційно-консультаційних центрів для мігрантів для поширення інформації про можливості здобуття освіти та працевлаштування в у Словаччині[5].

Разом з тим, самі дослідники зі Словаччини відзначають низьку ефективність впровадження таких заходів [6, р. 74-75]. Так, згідно з даними Євростату у 2014 році 302,8 тис українців вперше отримали дозволи на працевлаштування у країнах ЄС, з них 80 % – у Польщі[7]. Словаччина значно відстає. Водночас Євростат констатує, що у 2014 році у Словаччині проживало 9 тис. українців, а у 2016 – вже 10,1 тис. (що становить 5,7 % усіх мігрантів у Словаччині). За даними Бюро прикордонної та іноземної міліції Словаччини за останні роки щорічно видається від 2,5 до 4,5 тис. дозволів на тимчасове проживання українців. Однак серед усіх виданих у 2015 році дозволів лише 9,6 % отримані з метою працевлаштування, 11,1 % – для навчання. Водночас за даними Національного інспекції праці Словаччини, одна п'ята усіх осіб, котрі приїжджають з території Польщі і незаконно працюють у Словаччині, це громадяни України. Отже, неврахованою залишається нелегальна міграція. Саме тому є підстави твердити про недостатню ефективність впровадження програмних заходів міграційної політики Словаччини.

Разом з тим, деякі позитивні результати є: серед офіційно працевлаштованих українців понад 38 % є фахівцями, інженерами, а також особами, які працюють в ІТ-секторі і/або в лікарнях (лікарі, медичні сестри) [8]. Майже 45 % українських мігрантів, що працюють в Словаччині, мають ступінь магістра.

Щодо стимулювання освітньої міграції, то Україна є однією з країн Словацької програми розвитку в рамках програм Східного партнерства, яка зосереджується на підтримці демократичного процесу та реформ в Україні. Довгостроковий компонент Словацької програми – стипендії уряду Словацької Республіки, які щорічно надають студентам з усього світу можливість пройти навчання в Словаччині. У рамках державних стипендій для слов'ян, що живуть за кордоном у 2014-2016 роках семеро українських громадян отримали стипендії для здобуття рівня бакалавра або магістра, а один – для здобуття ступеня кандидата наук. Цифри не вражають, але стипендія уряду Словацької Республіки – це не єдина можливість для українців вчитися в Словаччині. Стипендії доступні також через Міністерство освіти, через двосторонні програми або Національну стипендіальну програму.

Зазвичай мігранти виконують позитивну роль в економіці приймаючої країни. Як правило, вони є продуктивнішими працівниками. До еміграції схильні швидше молоді працівники, які можуть створити сім'ї, народити дітей. Економічні мотиви спонукають, як правило, емігрувати людей, що не мають роботи чи заробітку, однак відрізняються активністю, схильністю до прийняття ризику, відповідальністю за свою долю та долю родини, прагненням самореалізуватися. На особливості еміграції з економічних причин вказував І. Франко, наголошуючи, що часто виїжджають не найбідніші, а ті, що прагнуть «свободи», кращої долі для дітей.

Освітня міграція дозволяє країні-реципієнту отримати додаткові надходження у бюджети навчальних закладів, імовірність отримання нового працівника на ринку праці, поживлення ринку споживчих товарів, житла.

Отже, маркетинговий аналіз показує, що Словаччина зацікавлена у припливі українських мігрантів, особливо продуктивних та освічених працівників, студентів. Наступним питанням, яке потрібно вирішити, чи виграє Україна від таких явищ і як це вплине на її соціально-економічний розвиток, демографічний склад, добробут, культурну ідентичність.

1. Шаблій О. І. *Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії* / О. І. Шаблій. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. – 744 с.
2. Massey D. S. *Social structure, household strategies, and the cumulative causation of migration*, *Population Index*, 56(1), 1990. – P. 3-26.
3. Садова У.Я. *Територіальна міграційна система України як чинник розвитку економіки, держави і суспільства* / У. Я. Садова, С. І. Князев, Н. І. Андрусин // *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України : [зб. наук. пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; редкол.: В.С. Кравців (відп. ред.). – Львів, 2013. – Вип. 3(101). Територіальні міграційні системи: теорія і практика. – С. 3-12.*
4. *World Bank staff calculation based on data from IMF Balance of Payments Statistics Yearbook 2013 and data releases from central banks, national statistical agencies, and World Bank country desks.*
5. *Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom doroku 2020.*” [Migration policy of the Slovak Republic with a view to 2020] Available online: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=media.download&uuid=FBB66557-CAC4-55A9-9EC95815ACC6A54B>
6. *Migration from Ukraine to V4 in the time of crisis Final reports from Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia* // Kateřina Buchtová, Martin Rozumek (CR), Dorottya Kósa (HU), Katarína Hudecová (SK), Monika Przybylska (PL), Zuzana Številová (Foreword and Recommendations) / *Human Rights League*, 2016. – 88 p.
7. *Immigration by age group, sex and level of human development of the country of citizenship* // *Site Eurostat*. Available online: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/migr_imm9ctz
8. *Українська міграція у часи кризи: вимушена і трудова мобільність* // Під ред. Д. Дрбохлава, М. Ярошевич. - *Кафедра соціальної географії та регіонального розвитку, факультет природничих наук Карлового університету.* – 2015. – 69 с.

Л.П. СТРОЦЕНЬ

Тернопільський національний технічний університет

МІСЦЕ МАРКЕТИНГУ НА РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

© Строцьень Л.П., 2018

В сучасних ринкових умовах підприємствам-виробникам сільськогосподарської техніки доводиться аналізувати власні ринкові можливості та конкурувати з іноземними імпортерами, тому правильно підібрана маркетингова стратегія стає запорукою успішної роботи товаровиробників. До сьогодення актуальною темою залишається організація ефективної роботи у сфері збуту продукції, аналіз споживачів, смаків, споживчої поведінки та потреб покупців сільськогосподарської техніки, якими виступають підприємства, фермерські та індивідуальні господарства.

На українському сільськогосподарському ринку продається імпортна техніка та вітчизняного виробництва. На прийняття рішення про покупку впливають цінові та нецінові